

Is het een cheeta?

Het is een moeilijke tijd om een hoogbegaafd kind op te voeden, te onderwijzen of te **zijn**. Aangezien de term "hoogbegaafd" en de ongewone intellectuele capaciteiten waarnaar die term verwijst steeds meer politiek onjuist wordt, verandert het onderwijsveld de terminologie en de aandacht ervoor.

Hoogbegaafdheid, een algemene geïntegreerde geestelijke capaciteit, mag worden ontkend, vervangen door "deeltalenten" die minder bedreigend en theoretische makkelijker te hanteren zijn voor scholen. In plaats van een interne geestelijke ontwikkelingswerkelijkheid dat alle aspecten van een kinderleven omvat, wordt "intellectueel talent" steeds meer opgevat als synoniem met (en beperkt tot) academische prestaties.

Het kind dat het goed doet op school, goede resultaten behaald en boven de normen voor zijn of haar leeftijd presteert, wordt beschouwd als getalenteerd. Het kind dat dat niet doet, ondanks zijn intellectuele capaciteiten of ontwikkelingsniveau wil men steeds minder herkennen, steeds minder geven wat het nodig heeft.

Een metafoor met een cheeta kan ons helpen om het probleem van prestatiegericht denken te zien. De cheeta is het snelste dier op aarde. Als we aan cheeta's denken, denken we meestal als eerste aan hun snelheid. Die is flitsend. Het is indrukwekkend. Het is uniek. En het maakt herkenning ongelooflijk eenvoudig. Omdat cheeta's de enige dieren zijn die 110 km per uur kunnen rennen, weet je dat als je een dier met een snelheid van 110 km. ziet rennen, HET EEN CHEETA IS.

Maar cheeta's rennen niet altijd. In feite zijn ze in staat om hun topsnelheid slechts een beperkte tijd te handhaven, waarna ze een aanzienlijke periode van rust nodig hebben.

Het is niet moeilijk om een cheeta te herkennen wanneer hij aan het rennen

is, omdat we zijn andere kenmerken weten. Hij is goudkleurig met zwarte vlekken, net als een luipaard, maar heeft ook unieke zwarte vlekken in de vorm van tranen onder zijn ogen. Zijn kop is klein, zijn lichaam mager, zijn poten ongewoon lang - allemaal lichaamskenmerken die bij een hardloper horen. En de cheeta is het enige lid van de kattenfamilie die zijn klauwen niet in kan trekken. Andere katachtigen trekken hun klauwen in om ze scherp te houden, als vlijmscherpe messen die in een schede worden bewaard - de klauwen van de cheeta zijn niet bedoeld om te snijden maar om te trekken. Dit is een dier dat biologisch bestemd is om te rennen.

Zijn belangrijkste voedsel is de antilope, ook een enorme renner. De antilope is niet groot of zwaar, dus de cheeta heeft geen kracht nodig en geen omvang om het te overmeesteren. Alleen snelheid. Op de open velden van zijn natuurlijke omgeving is de cheeta eenvoudig in staat om een antilope te vangen door hem omver te lopen.

Omdat lichaamskenmerken in de natuur nuttig zijn, zorgt het ook voor een geweldige interne drijfveer. De cheeta heeft het nodig om te rennen.

Ondanks lichaamskenmerken en behoefte moeten er echter wel een aantal voorwaarden zijn om zijn beroemde topsnelheid van 110 km per uur te behalen. Hij moet volgroeid zijn. Hij moet gezond, fit en uitgerust zijn. Hij moet voldoende ruimte hebben om te rennen. Daarnaast is hij het meest gemotiveerd om voluit te rennen wanneer hij hongerig is en er antilopen zijn om op te jagen. Als een cheeta in een kooi van 3 x 4 m wordt opgesloten, mag hij zichzelf tegen de tralies gooien in rusteloze frustratie, maar hij zal geen 110 km per uur lopen.

IS HIJ NOG STEEDS EEN CHEETA?

Als een cheeta alleen konijnen als voedsel heeft, die 35 km per uur rennen, zal hij geen 110 km per uur rennen als hij aan het jagen is. Als hij dat doet, zal hij zijn prooi voorbij rennen en hongerig blijven. Hoewel hij wel zou kunnen rennen voor zijn eigen oefening, ontspanning of om te voldoen aan zijn interne behoeften, zal hij niet sneller rennen dan nodig is om een konijn te vangen.

IS HIJ NOG STEEDS EEN CHEETA?

Als een cheeta wordt gevoederd met dierentuinvodsel, zal hij helemaal niet rennen.

IS HIJ NOG STEEDS EEN CHEETA?

Als een cheeta ziek is of zijn poten zijn gebroken, zal hij zelfs niet wandelen.

IS HIJ NOG STEEDS EEN CHEETA?

En tenslotte, als de cheeta pas 6 weken oud is, kan hij nog geen 110 km per uur rennen.

IS HIJ DAN ALLEEN "IN AANLEG" EEN CHEETA?

Een schoolsysteem dat hoogbegaafdheid (of talent) omschrijft als gedrag, prestaties en succes is even beperkt in staat om hoogbegaafde leerlingen te herkennen en hen te geven wat zij nodig hebben, als een dierentuin zou zijn als zij cheeta's kunnen herkennen als zij alleen maar zoeken naar snelheid. Als een cheeta 110 km per uur rent, is het niet een bijzonder "presterende" cheeta. Hoewel hij doet wat geen enkele andere katachtige kan doen, is zijn gedrag normaal voor een cheeta.

Voor leeuwen, tijgers, luipaarden - voor elk van de andere grote katachtigen - zouden de biologische kenmerken van de cheeta misvormingen kunnen zijn. Sterker nog, de cheeta zou zelfs nauwelijks een katachtige zijn. Hij is niet zwaar genoeg om een gnoe neer te leggen; zijn niet intrekbare klauwen kunnen niet scherp genoeg gehouden worden om de huid van een gnoe open te scheuren. Gezien de neiging van de cheeta tot activiteit, zullen katachtigen die het grootste deel van hun tijd doorbrengen met slapen in de zon, hem waarschijnlijk bestempelen als hyperactief.

Net als cheeta's kunnen hoogbegaafde kinderen makkelijk worden herkend. Als een meisje zichzelf Grieks leert op vijfjarige leeftijd, op zesjarige leeftijd leest op het niveau van groep 8 of algebra doet op middelbare school niveau, dan kunnen we veilig stellen dat dat kind een hoogbegaafd kind is. Hoewel de wereld deze activiteiten ziet als "prestaties" is ze net zo min een

"presterend" kind als een kind dat gewoon voldoet aan haar eigen biologische behoefte, haar eigen interne geestelijke capaciteit. Zo'n kind heeft duidelijk ruimte gekregen om te "rennen" en iets om voor te rennen. Ze is gezond en fit en is niet belemmerd in haar mogelijkheden. Je hoeft geen uitzonderlijke kennis van de kenmerken van hoogbegaafde kinderen te hebben om dit kind te herkennen.

Scholen zijn echter voor bijzonder intelligente kinderen wat dierentuinen zijn voor cheeta's. Veel scholen hebben kooien van 3 x 4 meter, geven de niet gebruikelijke geest geen ruimte om op snelheid te komen. Veel hoogbegaafde kinderen zitten in het klaslokaal zoals grote katachtigen in hun kooien zitten, lusteloos en stil. Sommigen, niet in staat om weerstand te bieden aan hun dringende interne behoefte, hoewel zij niet kunnen oefenen, lopen tegen de tralies, snauwen en vallen uit tegen hun bewakers of gooien zichzelf tegen de tralies totdat ze zichzelf schade aandoen.

Zelfs open en vooruitstrevende scholen die graag een omgeving willen scheppen, net als vooruitstrevende dierentuinen voor hun opgesloten cheeta's, zullen een gemiddelde snelheid toestaan, maar geen ruimte voor de opgroeiende cheeta om de nodige spieren en uithoudingsvermogen te ontwikkelen om 110 km per uur te kunnen gaan rennen.

Een dierentuin, hoeveel ruimte die ook heeft voor hun cheeta's, zullen hen geen antilopen voeren, zullen hen niet uitdagen om voluit te rennen of om hongerig te worden. Scholen geven ook te weinig uitdaging voor de ontwikkeling van buitengewone geesten. Zelfs een hoogbegaafdheidsprogramma zal alleen voorzien in de intellectuele equivalent van 35 km per uur rennende konijnen (terwijl zij soms kinderen waarbij buitengewone intelligentie wordt vermoed, bestempelen als "onderpresteerders" omdat zij NIET op topsnelheid komen om die konijnen te vangen!) Zonder speciale programma's voorzien scholen in de academische equivalent van dierentuinvodsel, voedsel dat geen enkel effect heeft, op wat voor manier dan ook. Sommige kinderen weigeren zulk oninteressant, dood voedsel helemaal.

Om niet alleen de lichamelijke bekwaamheden te ontwikkelen, maar ook de strategie om een antilope in het wild te vangen, moet een cheeta antilopen hebben om op te jagen, ruimte om op hen te jagen en een cheeta rolmodel om

hen te laten zien hoe zij dat moeten doen. Zonder instructies en oefening zullen zij niet in staat zijn om essentiële overlevingstechnieken te leren.

Een recente natuurdocumentaire over cheeta's in het leefgebied van leeuwen liet een merkwaardig feit van het leven in het wild zien. Leeuwen doden de jongen van cheeta's. Ze eten ze niet, ze doden ze alleen maar. In feite lijken zij tamelijk hard te werken om ze te vinden om ze vervolgens te doden (hoewel cheeta's waarschijnlijk de overlevingskansen van leeuwen niet bedreigen). Is dit waanzin? Ontspanning? Niemand weet het. We weten alleen dat leeuwen het doen. Cheeta moeders moeten hun holen verbergen en krachtige pogingen doen om hun jongen te beschermen, en alleen naar hun hol gaan of komen in het holst van de nacht of als de leeuwen ver weg zijn. Hoogbegaafde kinderen en hun families voelen zich vaak als cheeta's in het leefgebied van leeuwen.

Op sommige scholen wordt aan briljante kinderen gevraagd om te doen waar zij niet voor bestemd zijn (zoals men aan cheeta's zou vragen om de huid van een gnoe open te scheuren met hun klauwen - tenslotte kunnen leeuwen dat!) terwijl de instrumenten die een natuurlijk onderdeel van ongewone geestelijke capaciteit - intensiteit, passie, grote energie, onafhankelijkheid, morele waarden, nieuwsgierigheid, humor, ongewone interesses en aandrang tot waarheid en accuratesse - worden gezien als problemen die aandacht vragen.

Briljante kinderen voelen zich omgeven door leeuwen die hen uitlachen of links laten liggen om hun verschillen, die zelfs hun benen zullen breken of hen medicijnen geven om hen langzamer te laten bewegen, in het tempo van de leeuw. Is het raar dat zij zullen proberen te ontsnappen; een leeuwenpak aantrekken om niet opgemerkt te worden; terug te vechten?

Deze metafoor zal, net als iedere metafoor, waarschijnlijk niet standhouden. Hoogbegaafde kinderen hebben geen lichaamskenmerken en niet-intrekbare klauwen waaraan zij herkend kunnen worden als zij niet presteren. Verder is de mogelijkheid van de cheeta om 110 km per uur te rennen slechts één enkele trek die vrij eenvoudig te meten is. Hoogbegaafde kinderen verschillen heel erg van elkaar, dus er is geen op zichzelf staande bekwaamheid om naar te kijken wanneer zij presteren; daarnaast, de grootste talenten van een kind kunnen liggen buiten de omschrijving van

prestaties door de academische wereld en daardoor helemaal niet herkend worden. Terwijl deze waarheid sommige kinderen kan redden van alleen maar gedood worden door stropende leeuwen, zorgt het er ook voor dat zij niet worden herkend voor wat zij zijn - kinderen met diepe en krachtige aangeboren verschillen - net zo verschillend als de verschillen tussen cheeta's en andere grote katachtigen.

Dat ze niet direct herkenbaar zijn betekent niet dat er geen middelen zijn om ze te identificeren. Het betekent dat er meer tijd en pogingen nodig zijn om het te doen. Opvoeders kunnen de instrumenten van ongebruikelijke intelligentie bestuderen en leren nauwkeurig genoeg te observeren om die instrumenten te zien in individuele kinderen. Zij kunnen niet alleen herkennen dat hoogbegaafde kinderen veel dingen kunnen doen die andere kinderen niet kunnen doen, maar ook dat er taken zijn die andere kinderen kunnen doen, die hoogbegaafden niet kunnen.

Ieder organisme heeft een interne drijfveer om te voldoen aan zijn biologische behoefte. Hetzelfde is waar voor ongebruikelijk intelligente kinderen. Van tijd tot tijd zal het nodig zijn de tralies te verwijderen, de omheining groter te maken. Dierentuinvodsel, zo makkelijk en goedkoop als het is, zal moeten worden vervangen - in ieder geval een deel van de tijd - door levende, uitdagende geestelijke prooi.

Meer dan dat, scholen moeten geloven dat het belangrijk is om dit te proberen, dat deze kinderen niet alleen de behoeften van alle kinderen hebben om te worden beschermd en te worden verzorgd, maar dat zij net zoveel RECHTEN hebben als anderen om te voldoen aan hun behoeften.

Biologische verscheidenheid is een fundamenteel principe van het leven op onze planeet. Het staat het leven toe om zich aan te passen aan veranderingen. In onze cultuur zijn hoogbegaafde kinderen, net als cheeta's, in gevaar. Net als cheeta's zijn zij hier met een reden; zij hebben hun eigen plaatsje in totaalgebeuren van het leven. Dierentuinen, wat hun beperkingen ook zijn, moeten kritisch zijn m.b.t. de voortdurende overleving van cheeta's; velen doen hun best om hun gevangenen aan te bieden wat zij eventueel nodig hebben om te overleven in het wild. Scholen kunnen hetzelfde doen voor hun hoogbegaafde kinderen.

Tenzij we een overeenkomst sluiten om deze kinderen te redden, zullen we doorgaan met hen te verliezen en daarmee het unieke voordeel dat hun bestaan voor de menselijke soort, waar zij een essentieel deel van zijn, zou kunnen opleveren.

© 1996 Stephanie S. Tolan
(met toestemming vertaald en op deze site geplaatst)